

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Christophori Ranzovii Equitis Holsati Epistola Ad
Georgivm Calixtvm Professoremm Helmstedensem Qua sui
ad Ecclesiam Catholicam acceßus rationes exponit**

Rantzau, Christoph

Romae, 1651

Cl. Doctissimoqve Viro Georgio Calixto Christophorus Ranzovivs Sal. plur.
dicit, vouetque aeternam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12805

CL. DOCTISSIMOQUE VIRO
 GEORGIO CALIXTO
 CHRISTOPHORVS RANZOVIUS

Sal. plur. dicit, vouetque eternam.

ITERAS tuas a. d. vi. Maij
 datas, doctissime idemque
 optime Calixte, plane quales
 sperabam accepi, nempe mo-
 destia & humanitatis, tum
 vero officiosi erga me affectus plenas. In-
 dicant illæ, itidem vt aliæ sub idem tem-
 pus ex patria perlata, quam solliciti mea
 de re fuerint homines sui omnium incu-
 riosissimi: quicum nihil Romæ spectatu di-
 gnum putent præter publicorum operum
 moles, & prisca splendoris indices parie-
 tinas; nec nisi cum stabularijs, lanistis, &
 saltatoribus plerique versentur, me viros
 pios doctosque frequentantem, quibus
 hæc vrbs abundat, in fidei catholicæ ve-
 ritatem inquirere ægreferunt. Sed illi de
 se viderint: ego quidem pro eo quo teneor
 æternæ felicitatis desiderio, studij humani
 curiositatem nusquam melius exerceri cre-
 do, quam in negotio salutis; quæ extra

A

vnā veramque Christi ecclesiam sperari
nullo modo potest. Proinde cum hæc præ-
cipua Italicae perfectionis causa mihi fue-
rit, sedulo hic disquirendum mihi existi-
maui de religionis capitibus, quæ septen-
trionem infelici schismate separant à Ro-
mana cæteraque catholica ecclesia. Eam-
que ad rem peropportuna mihi accidit
amicitia Lucæ Holstenij, sacerdotis catho-
lici ex Transalbanda nostra; viri & erudi-
tione & humanitate singulari, & in SS. Pa-
trum & Conciliorum lectione versatissimi.
In eo præcipue me delectauit, quod ab
omni sophistica futilitate & logomachia
abhorreat; quippe qua veritatem Catho-
licam luce meridiana clariorem, obfusca-
ri tantum tenebrisque inuolui existimat.
Eius consilio in discernendis fidei contro-
uersijs regulam Vincentij Lirinensis, quem
tua commendatione nosse & amare cape-
ram, adhibui; scilicet, diuinæ legis aucto-
ritatem, & Ecclesiæ catholicæ traditio-
nem: itaut verum & indubitatum crede-
rem quicquid sacra scriptura docet, dum-
modo interpretationis eius linea secun-
dum ecclesiastici & catholici sensus nor-
mam dirigatur; non iuxta peculiarem cu-
iuscunque demum veteris aut nouæ sectæ
opinionem detorqueatur.

Huius regulæ ductu dubitare non potui, quin ea certissima sacrae scripturae mens esset, & vera ac genuina ecclesiae catholicae doctrina, quam proxime ab Apostolis acceptam probatissimi primorum quinque saeculorum Patres, & quatuor Concilia generalia, quatuor euangelij antiquorum iudicio comparanda, tradiderunt: tum etiam quod supparet iisdem temporibus historiae ecclesiasticae auctores scripto nobis consignatum vnanimi consensu reliquerunt: nec aliunde primitivae Ecclesiae sensum clarius certiusque erui posse existimaui. Ita ut, quaecumque primis istis saeculis in dogmatibus fidei, ecclesiae sacramentis, eorumque usu & ritibus; tum etiam in politia & disciplina publica, ubique, semper, & ab omnibus credita, probata, & usitata fuisse certo sciam, ea pro veris, & catholicis dogmatibus, sacramentis, ritibus, legibusque ecclesiasticis amplectar & teneam. E contra eos, qui vel olim publicam istam vniuersae ecclesiae doctrinam peruiaciter negarunt, adulterarunt, impugnarunt; vel hoc tempore, veterum quorundam exemplo, negant aut impugnant, ideoque Ecclesiae communionem deserunt; haereticos, schismaticos, nouatores, & Ecclesiae perturbatores fuisse;

atque etiam nunc esse pronunciare non verear.

Quocirca primum ac præcipuum huius disquisitionis caput esse duxi, ut in ipsius Ecclesiæ nomen, naturam, & notas siue attributa sedulo inquirerem; quæ secundum Apostolum, domus Dei est, columna & firmamentum veritatis: & iuxta fidei symbolum, vna, sancta, Catholica, & Apostolica credi debet. Principio enim nisi vna sit, Ecclesia esse nequaquam potest. Cum enim corpus sit Christi capitis sui; vnus autem capitis non nisi corpus vnum esse possit, vnâ tantum, quacumque diffunditur, Ecclesiam esse necesse est. Ea autem vnitas vnus eiusdemque fidei veritate, eorundem sacramentorum communione, pacis denique & concordie communis vinculo continetur. Ideoque vbi fides diuersa est, & sacramenta non eadem celebrantur, neque coniuncta vnus fraternitatis in vna Dei domo cohabitatio, ibi Ecclesia vna non est. Vnde iam olim hæc de pronuntiavit Cyprianus: Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia eius, & fides vna, & plebs in solidam corporis vnitatem concordie glutino copulata. Scindi vnitas non potest: nec corpus vnum diffidio compaginis separari, diuul-

sis laceratione visceribus in frustra discerpi.
Quicquid enim à matrice discefferit, seorsim viuere & spirare non poterit, substantiam salutis amittit. Ex quo sequitur Catholicam ecclesiam, quæ præcipua à parte Romana dicitur, cum Lutherana, Caluiniana, vel Anabaptistica vnâ eandemque ecclesiam nec esse, nec fingi posse. Cum istæ non solum ab ea discrepent multis fidei capitibus, diuersisque sacramentis; sed hostili quoque odio dissideant. Omnes enim istæ sectæ à Romana ecclesiâ eam ob causam superiori sæculo se disiunxerunt, quod non Ecclesiam Dei, sed satanæ regnum, & Antichristi sedem, atque ipsissimam Babylonem eam existimarent; ideoque Luthero classicum canente, omnibus salutem in Christo sperantibus, & animo & corpore fugiendam crederent. Neque hætenus susceptum semel odium posuerunt. cum hoc ipso tempore Ecclesiæ hostes rerum potiti, templa Catholicorum inuadant, bonis spolient, episcopatus suppriment, monasteria subuertant, suæque sectæ doctrinam Catholicæ fidei abrogatæ substituant.

Sanctam quoque credimus & profiteamur Ecclesiam, quam Christus ipse, teste Apostolo, sanguine suo sanctificauit, mundans eam

lauacro aquæ in verbo, vt exhiberet ipsam sibi gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata. Quod cum Augustino retr. l. i. c. 18. & alibi, ita intelligimus, non quasi iam sit, sed quæ preparatur vt sit, quando apparebit etiam gloriosa. Sancta tamen quam Spiritus sanctus Christi Domini, vt cum Tertulliano loquar, vicarius nunquam deseruit, nunquam deseret; sed virtutum vbertate fecundat, & sanctitatis magistram populo Dei constituit. Sane cum singulari Dei instinctu animus meus inde à puero ad veram pietatem anhelaret, & pauca à nostris scripta reperirem igni illi cælesti fouendo opportuna, quo diuini amoris incendium exardesceret; oblatis mihi tunc catholicorum scriptorum meditationibus sacris, cœpistatim persentiscere, quanto sauius vberiusque Ecclesiæ illius filij de matris suæ vberibus Spiritus dulcedinem, & pietatis nutrimentum sugerent, quam qui externæ nutricis exsuccas & arentes mammas inani labore fatigant. Eoque prima mihi de Ecclesiæ illius statu cognoscendo suborta est cogitatio. neque enim verisimile videbatur in ea arbore fidei medullam exaruisse, quæ tam vberes pietatis fructus gigneret.

Atque istam tunc coniecturam minime
me fefellisse abunde deinceps Catholico-
rum hominum usu & conuersatione ex-
pertus sum; maxime cum ad urbem acces-
sissem. Nam ubi tu superstitionibus, nu-
gis, & nouitatibus me offensus iri existi-
masti, ibi insperato planeque admirando
spectaculo vniuersa Catholica Ecclesie
facies antiquæ pietatis sanctitatisque
plena, oculis animoque meo se se aperuit,
in ipso Iubilei, quod INNOCENTIUS XI.
Pont. Max. orbi Christiano indixerat,
principio. Vidi enim solemni supplica-
tionis ritu ad Basilicam Vaticanam
procedentes numerosissimas infantium
scholas, agmina monachorum, & religio-
forum hominum sodalitia; inde collegia
diuersa clericorum, & Ecclesiarum presby-
teria. Clerum suum sequebatur Pontifex,
veneranda Episcoporum corona circumfu-
sus. Hunc populi Christiani ducem, & an-
tistitem supremum immensa fidelium tur-
ba subsequebatur, eo animi ardore, ut cæ-
lum ipsum expugnaturi, manuque violen-
ta direpturi viderentur, homines pleri-
que omnes sacco tantum & cilicio texti,
& scipione viatorio armati. Vbi in porti-
cum ad limen Ecclesie peruentum, Pon-
tifex in genua proquolutus, cum oratione su-

per plebem data misericordiam diuinam implorasset; occlusas valuas non tam aperiens, quam diruens, primus templum ingreditur, rectaque pergit ad altare, preces solemnes inchoaturus. Interim non sine stupore spectavi, quo impetu populus ille ingens in Ecclesiam irrueret, limina certatim exosculantes, genibusque perrepantes: templum ingressi pars in terram proni, totoque prostrati corpore, pars B. Petri, ut vocant, Confessioni, & altaribus prouoluti, lacrimas precesque funderent; & ad misericordiam Dei extorquendam, non tam pectus palmis, quam celum ipsum inuidia tunderent. Hæc fateor noua tum visa mihi, cui nihil simile apud nostros antea obseruatum; ubi homines ad orationem genuflexi non nisi in sepulcrorum memorijs picti sculptiue conspiciuntur. Sed nouitas illa clarissimum antiquæ sanctitatis indicium mihi præbuit: unde Ecclesiam etiam nunc vitali vigore Spiritus sancti vegetari regique certo perspicerem. Eaque in sententia magis confirmatus sum, ubi populum illum agmine immenso, & continuæ serie cæteras Ecclesias, precibus stationibusque præstitutas, obeuntem vidi; supplicationibus interim, & litanijs suo quosque ordine, sed vno coniunctoque pietatis cer-

tamine diuinam opem expoſcentes. Tum
vero perſpexi, quanta pietatis æmulatione
peregrini ad Urbem confluentes & publi-
cis Eccleſiæ, & ſuæ quique nationis priuatis
hoſpitijs excipiantur: ad hæc quo ſtudio
curaque foueantur ægroti, quod fidem
propemodum omnem excedit.

In tanto populorum & nationum nume-
ro facile perſpexi, quid Catholica eccle-
ſia a ſectis factionibusque priuatis diſtet:
cum hic omnes gentes omnesque linguæ
vnius fidei & caritatis vinculo ſocientur;
apud iſtos vniueiuſdemque ciuitatis po-
pulus, ſæpe etiam familiæ ſingulæ, opinio-
num & parietum diuertigio ſeparatæ, ſuo
quique in angulo Eccleſiam coarctatam
exiſtiment, cæterosque vt extorres ac
profanos ferali odio auerſentur.

Chriſtus Dominus omnes gentes, &
extremos terræ terminos hereditatem
& poſſeſſionem à Patre accepit. patrimo-
nium hoc ampliffimum integrum, nec mi-
nuendum vnquam, tabulis dotalibus ſan-
guine ſuo obſignatis ſponſæ vnicæ contulit.
Proinde mirandum, cum S. Auguſtino, qua-
lem veſaniam patiantur hæretici, qui præ-
ciſi à compagine Eccleſiæ Chriſti, & par-
tem tenentes, & totum amittentes, nolunt
communicare orbi terrarum, quo diſfuſa.

est gloria Christi; cui comunicat catholica Ecclesia. Etenim Christianorum cum sint hæreses plures, atque omnes se catholicos velint videri, aliosque præter se hæreticos nominent; vna est Ecclesia catholica, cui hæreses aliæ diuersa nomina imponunt, cum ipsæ singulæ proprijs vocabulis, quæ negare non audeant, appellentur. Huius igitur Ecclesiæ tenenda est nobis communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur, non solum à suis, sed etiam ab omnibus inimicis. Velint enim nolint ipsi quoque hæretici & schismatum alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, catholicam nihil aliud quam catholicam vocant. Non enim possunt intelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab vniuerso orbe nuncupatur. Hæc sola Ecclesia nos Deo seruat, hæc filios regno, quos generauit assignat. quisquis ab ea segregatus adulteræ iungitur, à promissis Ecclesiæ separatur. Eius vnitatem, qui non tenet, Dei legem non tenet, non tenet Patris & Filij fidem, vitam non tenet & salutem. Quocirca, inquit, si tibi angelus de cælo diceret: Dimitte Christianitatem orbis terræ, & tene partes Donati, (hoc est Lutheri vel Caluini), anathema esse deberet: quia te à toto præcidere, & in partem con-

trudere conaretur, & alienare à promissis Dei. Ecclesia sponsa Christi est, ut ait idem Augustinus, totum possidet quod à viro suo accepit in dote. Quæcunque congregatio cuiuslibet hæresis in angulo sedet, concubina est, non matrona. iactet se cum spuria prole contra Ecclesiam, & ancilla procax dominæ conuitia & iniurias ingerat; eijcietur tamen cum filiis suis, qui utique nunc Christi patrimonium sibi arrogent, hæredes cum filiis liberæ numquam erunt. Neque enim Deum patrem habere potest, qui non habet matrem Ecclesiam.

Et nequis hanc matrem fidelium, arcam salutis, & Christi tabernaculum ignorare posset, in sole illud posuit, deditque in lucem gentium: atque ut Dei ciuitas conspicua appareret omnibus, in montis vertice eam eminere voluit. Quomodo enim gentes in tenebris & umbra mortis sedentes ad eam conuerterentur, si veritatis luce extincta errorum nox ipsam oppressisset; vel admota Diogenis laterna in angulis esset quærenda? Ecclesiarum origines euoluenti omnium sæculorum exempla occurrunt, quam fidei & religionis matricem & magistram singulæ agnoscant. Taceo Britanniam, quatenus Angli Saxonesque

noſtri eam occuparant , S. Gregorij magni
apostolatu per Auguſtinum ſociosque
monachos Euangelij luce perſuſam . Co-
gita Saxoniam noſtram Ciſmarinam cum
prouincijs vicinis ad intimum ſeptentrio-
nem porrectis , & extremam Thulen ,
S. Anſcharij prædicatione Catholicæ eccle-
ſiæ adiectam. Cogita reliquam transrhena-
nam Germaniam, quæ extra veteris Roma-
ni imperij limitem fuit, Bonifatij, VVille-
brordi, Suiberti, & VVilhadi, aliorumque
ſanctiſſimorum hominum labore, & indu-
ſtria ad catholicæ fidei agnitionē, & Eccle-
ſiæ vniuerſalis communionem perductam.
Nunquid eā tunc inuiſibilis latebat Eccle-
ſia, quæ Apoſtolicos viros prædicationis
munere legitime inſtructos eo miſit? quæ
recens fundatis eccleſijs Episcopos ordi-
navit? quæ ritus legesque eccleſiaſticas,
omnemque diſciplinam ſacram iſdem tradi-
dit? Si recentiora tempora ſpectemus, mi-
raculo euidenti non caruit, quod auorum
memoria de America, de vltima Africæ
ora, & de Indiæ remotiſſimis prouincijs
inſulisque factum ſcimus. Subtraxerat Ec-
cleſiæ catholicæ veritatis hoſtis prouincias
& regna, quæ ad Septentrionem vergunt,
& vniuerſalis Eccleſiæ membra non ita
pridem nobiliſſima in partes ſectasque va-

rias discerpserat ; ita vt Christi patrimonium non exigua parte mutilatum videri poterat : cum repente veritatis sol , cui peruersum & obstinatum animum homines factiosi occluserant , prouiucijs quas dixi remotissimis , & dira barbarie effertis exoritur , suoque lumine longe lateque omnia perfundit : vbi nunc regna , & prouinciæ propemodum infinitæ Christi iugo colla submiserunt ; & religio catholica per metropoles , episcopatus , academias celeberrimas , & religiosorum hominum collegia infinita , latissima propagine diffusa floret . Quis vero nescit , quibus auspicijs , qua auctoritate , quorum opera & ministerio id factum ? Neque enim ex latebris noui & incogniti prædicatores emerfere , quod auorum memoria apud nos contigisse scimus ; sed Pontificum , regumque Catholicorum studio agmina operariorum ad nouam messem , ex Catholicæ ecclesiæ gremio fuere submissa . Neque nunc obscurum vlli est , vnde missionarij ad fidei Catholicæ reliquias inter hæreticos & schismaticos tuendas , vel veritatem de integro apud infideles propagandam submittantur , qui omnium nationum collegia , non solum Romæ , sed per cæteras omnes orbis prouincias , etiam in Iaponia , sub primo solis or-

tu à Pontificibus Romanis fundata non ignorat. Hoc catholicæ Ecclesiæ studium, hanc Pontificum, hanc Cardinalium curam vel præcipuam hic esse sciunt, qui sine odio & inuidia res Romanas inspiciunt. Neque eam inanem esse nostro hoc tempore patitur Deus, quum non ita pridem certo nuntio ex Oriente perlatum sit, Sinarum Regem cum familia & nobilitate præcipua, Christi fidem suscepisse, principumque exemplo myriades hominum passim ad baptismum properare: ita ut competentibus catechizandis vix omnes per Europam sacerdotes, si eo mitterentur, suffecturi videantur.

Denique Apostolicam eandem Ecclesiam symboli definitione profitemur, eo quod originem, & successionem ab Apostolis continua serie deductam usque in finem seruet. Constat enim, inquit Tertullianus, quod Christus Iesus dominus noster duodecim Apostolos, quos hæc appellatio missos interpretatur, lateri suo adlegerit, destinatos nationibus magistros, ad Patrem regrediens iussit ire, & docere nationes tingendas in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Tam etiam quod Apostoli consecuti promissam virtutem Spiritus sancti ad virtutes & eloquium, primo per Iudeam

contestata fide in Iesum Christum, & ecclesijs institutis, dehinc in orbem profecti, eandem doctrinam eiusdem fidei nationibus promulgauerunt; & proinde Ecclesias apud vnamquamque ciuitatem condiderunt: e quibus traduces fidei, & semina doctrinæ cæteræ exinde Ecclesiæ mutuatae sunt, & quotidie mutuantur, vt Ecclesiæ fiant, ac per hoc & ipsæ Apostolicæ deputantur, vt soboles Apostolicarum Ecclesiarum. Omne enim genus ad originem suam censeatur necesse est. Itaque tot ac tantæ Ecclesiæ vna est illa ab Apostolis prima, ex quâ omnes; & sic omnes primæ, & omnes Apostolicæ, dum vnam omnes probant vnitatem. Constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis ecclesijs Apostolicis, matricibus & originalibus fidei, conspirat, veritati deputandam; id sine dubio tenentem, quod Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit. Reliquam vero omnem doctrinam de mendacio præiudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei. Hec ille.

Vnde facile perspexi, Septentrionalem nostram Ecclesiam, quamdiu eam fidei doctrinam & ordinationem retinuit, quam S. Anschario prædicante ab Apostolica se-

de suscepit, vere Catholicam, vere Apostolicam fuisse; quippe ab Apostolico viro fundata, cui petente Ludouico Pio Gregorius IV. Sedis apostolicę præful ante corpus & Confessionem S. Petri, publicam gentibus septentrionalibus euangelizandi auctoritatem tribuerat. Sed cum post annos paulo minus DCC eadem prouincia per Lutheri emissarios, quorum præcipuus apud nos fuit Ioannes Pomeranus, in partem sectamque peculiarem pertraherentur; & noui isti prædicatores, veteri fide & disciplina partim abrogata, partim interpolata, Ecclesias cathedrasque Episcoporum, qui vel exilio vel carcere multati decesserunt, inuaderent; & homines à se ipsis orti, nouo more, sine episcopali ordinatione collegas & successores sibi constituerent; dubium non est, quin Apostolicę successionis serie interrupta eadem Ecclesia ex Catholica & Apostolica in hæreticam Lutheranam conuersa fuerit: uti etiam Cisalbianæ vestra, quam à Suiberto & Vilhado Gregorij II. & Hadriani I. Apostolicorum Præfulum auctoritate fundatam, eadem pestis postea afflavit, & subuertit.

Dixi Ecclesias nostras Septentrionales Apostolicę doctrine propaginem ex Romana

na

na accepisse, quam Apostolicam fuisse, atque etiam nunc esse, nemo vnquam sanus dubitauit: quinimo vt omnium apostolicarum maxima & antiquissima, honoris prerogatiuam præcipuam semper obtinuit. Eius potentio-rem principalitatem statim post Apostolorum tempora agnouit Irengus. Eam statu felicem pronunciat Tertul- lianus, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine profuderunt; atque inde Africa- nis quoque ecclesijs suam auctoritatem præsto fuisse testatur; eo scilicet, quod do- ctrinam fidemque ex ea acceperit, ideoq; vt matrem & magistram coluerit vniuer- sa Africa. Hanc Petri cathedram atque ec- clesiam principalem; hanc ecclesiæ Catho- licæ radicem & matricem agnoscit Cypria- nus. In ea semper apostolicæ cathedræ principatum viguisse affirmat Augustinus. Vnde vniuersa antiquitas hanc Sedē Apo- stolicam proprio & absoluto nomine semper appellauit, & Episcopo ipsius Domni Apo- stolici titulum peculiarem tribuit. Ex ea vnitas sacerdotalis exorta est, teste Cy- priano: quia Christus, vt sanctus ille mar- tyr loquitur, super vnum Petrum ædificat ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oues suas; & vt vnitatem manifestaret, vnam cathedram cōstituit, & vnitatis eius-

dem originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuit. Et in pari consortio honoris & potestatis, præ ceteris Apostolis primatus Petro datur, ut vna Christi ecclesia, & cathedra vna monstratur.

Ob hunc primatum, siue potentiorē principalitatem Romanę sedis, necesse est ad eam omnem conuenire ecclesiam; hoc est, eos qui sunt vndique fideles, ut iam olim pronuntiauit Irenæus: ita ut catholicus censerī nullo modo possit, qui eius ecclesię communionē non fruitur. Hanc Petri vnitatem qui non tenet, inquit Cyprianus, tenere se fidem credit? qui cathedram Petri, super quam est ecclesia fundata, deserit, in ecclesia se esse confidit? Nec quēquam latere potest historię ecclesiasticę paulo peritiorem, quam solícite olim Orientalium ecclesiarum episcopi de statu suo periclitantes, Romanę sedi fidem suam probare studuerint, eiusque exambierint communionem; ut ecclesias, vel saluas retinerent, vel amissas recuperarent. Hanc primam sedem ob eundem primatum nullius inferioris iudicio obnoxiam ceteræ omnes iudicem supremam in causis ecclesiasticis agnouerunt. ad eam à conciliorum vel collegarum sententijs prouocarunt; iniurijs pulsati eius poposcerunt auxilium,

quod Petrus & Athanasius Alexandrinæ, Meletius & Paulus Antiochenæ, Paulus & Ioannes Chrysostomus CPolitanæ ecclesiæ Patriarchæ efficax & opportunum experti sunt. E contra Dioscorum Alexandrinum ideo ab vniuerso Chalcedonensi concilio damnatum depositumque legimus, quod excommunicationis sententiam S. Leoni intentans, primam sedem iniuria contumeliaque affecisset. Hunc primatum Christianissimi quique Imperatores agnouerunt. Ideoque Theodosius maior Nestarij Patriarchæ CPni electionem, quamuis ab vniuersali concilio Constpnō factam, à sede Romana confirmari voluit; eique formatam à Damaso PP. regulariter dirigi poposcit, vt testatur Bonifatius PP. I. Eodem modo iunior Theodosius cum Proclum ex Cyzicena ecclesia ad Constpnam transferri cuperet, prolatis Celestini PP. I. literis, quibus eam translationem pridem probarat, facile suo desiderio potitus est.

Sed cum tu nostro tempore Græcos Romanæ sedis primatu iure offendi existimes, mox Orientalis ecclesiæ mentem accuratius peruestigatam explicabo: vnum interim addam; supremam semper fuisse sedis Romanæ auctoritatem in conuocandis dirigendisque episcoporum concilijs, quibus vel ipsi Pon-

tifices per se, vel per legatos à latere missos
vel per diœcesium primates, vicarios suos,
præsidebant. cuiusmodi Vicariatu per Il-
lyricum Thessalonicensem, per Gallias Are-
latensem, per Hispaniam Tarraconensem
& Bracarensem olim functos fuisse, indubi-
tata antiquitatis testimonijs constat. Quali
etiam postea per Germaniam Bonifatius
Moguntinus, per septentrionem Anschar-
rius, eiusque aliquandiu successores; per
Angliam Cantuariensis, alibi alij ex vete-
ri instituto ac priuilegio fungebantur. Nec
minus absoluta fuit Episcopi Romani in
Conciliorum decretis vel confirmandis vel
reprobandis auctoritas; quod Constpni. I,
Ephesini, & Chalcedonensis generalium
conciliorum synodice ad Damasum, Cele-
stinum, & Leonem magnū perspicue docent.
Hæc qui in tanta sacræ eruditionis luce vel
negare, vel sophismatum tenebris obfusca-
re ausit, ei vel iudicium, vel pudorem om-
nem deperijisse dixerim. Quamuis tu Hil-
debrandicis dictatis hæc accensere non
verearis, & quasi noua fidei dogmata ad
catholici nominis inuidiam exagites. Sed
cum hac etiam parte à R. P. Ebermanno in
Moguntinis disputationibus satis tibi ner-
uose responsum sciam, hoc interim Cato-
ne contenti erimus.

Hęc, quam exposui, rationum summa est, cur Romanam Ecclesiam pro Vna illa, Sancta, Catholica, & Apostolica agnouerim, quam fidei symbolo profitemur; & cur eius gremio atque communioni tuto me commiserim. Vnde vice versa omnes extra eam congregationes, quocunque demum reformationis nomine gloriantur, aut quacunque puritatis specie sibi blandiantur, vt hæreticorum latibula detestor: eaque vt nullum nunc cum catholica ecclesia in terris militante, ita neq; in posterum cum triumphante in cælorum regno partem habitura certissime credo.

Verumenimvero illud vehementer miror, quod cum hoc ad ecclesiam Catholicam accessu omnibus eius per vniuersum orbem membris me coniunxerim, tu contra ab iisdem me separatum existimes: eaque in re quam rationem sequaris, me non satis perspicere ingenue fateor. Nisi quod tu ecclesiam ex diuersis sectarum factionibus ita vnum in corpus conglutinatam existimas, vt quamuis omnes catholicæ e diametro aduersentur, inter se tamen occulto aliquo symbolo aut sympathia arcana, ipso scilicet catholicæ veritatis odio, ita sint colligatæ, vt qui vnā neget, omnes neget. Sed cum pu-

rus putus Lutheranismus, tua quidem opinione, angustissimis limitibus contineatur, una scilicet & altera Saxonie nostrae praefectura, quotam quæso ille orbis partem occupat, ut cum Catholicorum regionibus, Italia, Gallia, Hispania, Polonia, Germanie & Belgij parte maxima, tum vero cum America, India Orientali, & latissimis Africæ regnis, denique cum Græcia, & Oriente, quarum maxima pars in catholica communione etiam hodie persistit, comparari queat?

Neque vero cum Lutheranismus caritatem & tolerantiam Christianam simul eiuravi, ut tu suspicari videris; eo quod cum sectæ omnes mutuo se scabant ferantq; invicem, soli catholici ceteros omnes diversa sentientes anathemate defigant. Non ego Augustanam confessionem hic tibi opponam, ubi fere omnium articulorum epiphonema est: Et damnamus secus sentientes: hoc dicam; cum nulla sit communicatio lucis cum tenebris, Christi cum Belial; cur veritatem catholicam amplexus hæreticorum oppositionibus contra universalia, hoc est, ab omnibus, semper, & ubique credita dogmata, anathema dicere verear? Paulus fidem Galatis semel traditam non alio munimento securam præstari posse existi-

mabat, quam ut aliter docentibus anathema intentaret; idque non solum quibusque de vulgo preconibus, sed etiam Apostolis & Angelis ipsis. Ecclesia hortus ille est conclusus, ex Canticis, ad quem heresi aditus non pater. hæc vinea euangelica, quam Dominus ab operarijs probe excultam, plantisque fructiferis confitam, ad fures ferasque siluestres arcendas sepe circumdedit. Et tu miraris, si maceriem illam sartam tectam conservare omni ope studeat, si dirui perfodique prohibeat is, quem vinee sue Dominus suprema cum auctoritate preposuit? Profecto ut erroris in se, ita iniquitatis in nos rei sunt, qui cum terminos a Patribus constitutos pro libitu movere, limites confundere, fines exarare, silvam non suam cedere, in alienam messem falcem immittere, peruerso & pertinaci animo palam audeant; vim sibi & iniuriam fieri queruntur, si alieno prohibeantur, si iuris violati postulentur.

Sed tu intra symboli articulos catholicae veritatis terminos stare existimas. quæ illo expresse definita non sunt, nullam certam credendi legem, sed promiscuam habere sentiendi licentiam; quæ novis ecclesiae definitionibus constringi coartarique non debeat. Sed minime novum hoc aut inso-

lens effugium. Nestorius cum temerare veritatis catholice accusaretur, fidei symbolum obtendebat, quod ~~Symbolus~~ vocem non agnosceret; illud se profiteri aiebat. Sed Cyrillus id satis esse negat. nam etsi symbolum voce tenus profiteri videretur, non tamen recte illud ipsum intelligere, neque sincere, sed peruerse & preposterè interpretari. Ideoque necessum esse ut ea omnia scriptis execraretur, & anathematizaret, & publice abiuraret, quæ scelestæ, & profane hactenus ipse senserat, aliosque docuerat: cumque in finem duodecim anathematismos eidem præscribit, quibus errorem suum execraretur. Hisce anathematismis Cyrilli non solum Nestorius alios XII è diametro pugnantes opposuit; sed Ioannes Antiochenus cum assensu eisdem ut heretica impietate refertos damnauit. Theodoretus quoque & suo & Orientalium episcoporum nomine, contradictionibus totidem impugnauit. Stetit tamen immobilis catholica veritas, & Cyrilli anathematismos eidem stabiliendæ scriptos, vniuersa Dei Ecclesia approbavit, utcunque principio noui durique multis viderentur. Hoc vnum namq; ut Vincentius Lirinensis iam olim dixit, omni industria semper studuit Ecclesia catholica, ut vetera fideliter

sapienterque, si qua sunt illa antiquitus informata & inchoata accuret & poliat; si qua iam expressa & enucleata, consolidet & firmet; si qua iam confirmata & definita, custodiat. Imitatur enim animarum religio rationem corporum; quæ licet annorum processu numeros suos euoluant & explicent, eadem tamen quæ erant permanent. Easdem profectuum leges Christianæ religionis doctrina sequitur, ut annis scilicet consolidetur, dilateretur tempore, sublimetur ætate; incorrupta tamen illibataque permaneat. cum nihil propterea in dogmatibus permutationis admittat; nulla proprietatis dispendia, nullam sustineat definitionis varietatem. Fas est enim ut prisca illa cælestis philosophiæ dogmata processu temporis excurentur, limitentur, poliantur; sed nefas est ut commutentur, nefas ut detruncantur, ut mutilentur. Accipiant licet euidenciam, lucem, distinctionem; sed retineant necesse est plenitudinem, integritatem, proprietatem. Nullius ergo nouitatis insimulanda est Ecclesia, sedula & cauta depositorum apud se dogmatum custos, si subinde hereticorum nouitatibus excitata, conciliorum nouis strictioribusque decretis veterem fidem asserere, & à corruptelis vindicare enisa fuerit, etiam sub

anathematis denuntiatione . Quo illud tantum perfecit, vt quod antea simpliciter credebatur , postea crederetur diligentius : quod antea lentius prædicabatur , hoc idem postea instantius prædicaretur : & quod ipsa prius à maioribus sola traditione acceperat , hoc deinde posteris etiam per scripturæ chirographum consignaret . Neque vero hereticorum hic curanda est oblocutio , neque eorum in gratiam vel apex vnus de rectis fidei decretis demendus vel mutandus . Nam si semel admissa fuerit hæc licentia, quis non videt, quantum excindendæ atque abolendæ religionis periculum consequatur ? Abdicata enim qualibet parte catholici dogmatis , alię quoque atque item alię partes iam quasi ex more & licito abdicabuntur ; ita vt nihil posthac apud ecclesiam relinquatur intactum , nihil illibatum , nihil integrum . Hęc auctoris tibi notissimi sensu verbisque paulo prolixius exposui , quia plane ad rem nostram faciunt . Nolles enim Lutheranis omnem pro libitu sentiendi licentiam strictis illis concilij Tridentini decretis ademptam , in multis fidei dogmatibus , quę cum eorum confessione vel hypotyposi non congruunt . Sed idem reliqui omnes sectarij conquerentur.

Omnibus ergo ex equo gratificandum erat?
siccine vero sacrum illud fidei depositum
integrum illæsumque posteris seruaretur?

Sane nullam maiorem Tridentinis pa-
tribus curam fuisse scio, quam ut omnia
ipsorum decreta ad primitiuę antiquitatis
sententiam exactissime conformarentur.
quod quamuis contra Veneti sannionis
& Spalatenfis apostatę opinionem egre
crediturum sciam, crederes tamen, si Gu-
lielmi Sirleti, tunc Vaticanę bibliotechę
pręfecti, epistolarum volumina mecum hic
inspexisses; quibus ille singulis fere septi-
manis ad Marcellum Ceruinum, Seripan-
dum, aliosque concilij pręsides Cardinales
prolixè perscribebat, quęcumque de sin-
gulis fidei capitibus ex SS. Patrum, prę-
sertim Gręcorum operibus, tunc maximam
partem ineditis, diurno nocturnoque stu-
dio colligere poterat: eaque opera prę-
cipue purpurę dignitatem meruit. Et sane
pręclara est, & in publicum proferri ope-
rę pretium foret: appareret enim omnibus
perspicue, quam diuersos totoque cęlo di-
stantes polos spectarint Augustanę confes-
sionis Concordięque auctores, atque ex-
aduerso Tridentini patres auitę fidei de-
fensores. Nanque hic, solam cęlestis veri-
tatis cynosuram respiciens,

— — — *semper sublimis; at illum
Sub pedibus nox atra videt, manesque pro-
fundi.*

Sane qui tuas aduersus catholicam fidem disputationes recte expendunt, eandem plane litem ecclesiae te mouere facile perspiciunt, qua Pyrrhonij dogmaticos olim exercuerunt. Nam sceptici, vt acatelepsiam & epochen suam tuerentur, etiam certissima sapiētum decreta vocabant in dubium, adeoque omnia indefinita & incomprehensibilia pronutiabant. neque enim magis hoc, quam illud esse; & omni rationi rationem æqualem opponi posse existimabant. Eodem modo cum sacra antiquitate agis, nulla tam clara & certa sunt SS. Patrum dogmata, nulla tam sancta conciliorum decreta, quæ non conuellantur ratiunculis, vel ex dubio aliquo, vel male intellecto, aut perperam explicato loco deductis. Ita nunc omnis veterum theologia mera tibi scepsis est; adeoque largiter peccasse putas ecclesiam, quæ accepta à Patribus dogmata, ab hereticorum peruicacia anathematis denuntiatione vindicanda censuerit; in quibus scilicet leuia & exigui momenti permulta tibi videntur, quæ vtrum credas, aut non credas, vel quo pacto credas, parum intersit.

In his primo loco ponis Purgatorium, cuius non solum res, sed & nomen ipsum nostros homines vehementer offendit; ideoque non minores ob sublatum purgatorium Lutheri gratias se debere existimant, quam Lucretius Epicuro suo,

— qui cum vita iaceret

In terris oppressa graui sub religione,

• Primum Grauius homo mortales tollere contra
Est oculos ausus, primusque obsistere contra.

Docuitque suos asseclas,

Vt metus ille foras praeceptis Acherontis agendus

Funditus, humanam qui vitam turbat ab imo.

Sed utcunque illis explodendum videatur hoc dogma, certum est, antiquissimum & vniuersale semper fuisse in primitiua ecclesia; ideoque non sine ratione concilium anathemate id stabiliendum duxit: cum triplici ex capite veritas eius asseratur. Primo ex sacris literis, Matth. 5. vbi carceris nomine appellatur, in quo satisfiat vsque ad nouissimum quadrantem: tum prima ad Corinthios 3. vbi quosdam ita saluos futuros scribit Apostolus, quasi per ignem. Nititur deinde auctoritate praecipuorum doctorum ecclesiae tam graecae, quam latinae, qui praedicta loca scripturae vnanimi consensu de purgatorio sunt ininterpretati. In Graecis agmen ducunt S. Basilus,

ad caput 9. Isaia hac de re prolixè agens; & libro de Spiritu sancto ad Amphilo-
chium cap. 15. Gregorius Nazianzenus
& Nyssenus in diuersis orationibus. Basi-
lius Seleuc. orat. 4. de Dauide. Isidorus
Pelus. lib. 5. epist. 350. & Ioannes Chryso-
stomus tom. 6. sermone pro defunctis, ho-
mil. 21. in Acta, & homil. 3. in epist. ad
Philippenses: quæ loca Io. Mattheus Caryo-
philus Iconiensis antistes Zaccharia Ger-
gani græculi nugis erudite opponit. Cum
doctoribus græcis paria faciunt latini. S.
Ambrosius in locum Apostoli 1. Cor. 3. &
Hieronymus in 4. caput Amos. Augustini
autem loca omnia vel obiter indicare pro-
lixum foret: cum neminem antiquorum
plura, vel clariora hac de re scripsisse con-
stet, vt vnus instar omnium esse possit. Ter-
tia ratio est analogia fidei, & sensus perpe-
tuus vniuersæ ecclesiæ in precibus & obla-
tionibus incruenti sacrificij pro defunctis
offerendis; quod & ipse aliquoties te affir-
mantem audiui. hæc autem vana & irrita
essent, nisi animas tali in statu & loco com-
morari credidisset antiquitas, vbi Ecclesiæ
suffragijs subleuari possent. Tum etiam in
veteris pœnitentiæ disciplina idem eccle-
siæ sensus elucet, quæ vindictam peccati
ne ijs quidem, qui in extremo vitæ disci-

mine reconciliabantur, indulgentiam cē-
sui; sed sanitati restitutos Deo & fidelium
societati pœnitentię squallore satisfacere
voluit. Ab hac igitur perpetua vniuersæ
antiquitatis sententia cur nunc demum
ecclesia recedat? vel hæreticorum proter-
uiæ proculcandum relinquat dogma om-
nium doctorum auctoritate stabilitum?
Concilium veritatem catholicam caute &
prudenter decreto suo contra fidei subuer-
sores asseruit; simulque malas artes eorum
qui ex pietate quæstum faciunt, & populi
simplicitati illudunt, proscripsit: ita vt
quid ab homine Christiano veritatis ac pie-
tatis amante, tam in ipso dogmate, quam
Concilij decreto desiderari possit, non vi-
deam; modo nouitatis & partium studio
animus non præpediatur.

Eadem leuitate anathema infligi putas
ijs, qui septem Sacramenta non confiten-
tur. Sed dic sodes, cur ecclesia catholica
non damnet eos, qui duobus solis vtrum-
que retentis, cetera quinque vel expun-
gunt, vel sacramentorum nomine indigna
existimant? Tu negare non potes, Latinos
pariter & Græcos septenarium numerum
agnouisse à quinque retro sæculis. Vnde
autem hanc sententiam vtrique ecclesię
subortam existimas eo tempore quo Græ-

corum schisma aduersus Latinos maxime
feruebat? Quis eos nullas non diffidiorum
causas aucupantes hac in parte Latinis tum
coniunxit? Vnde hanc vtriusq; ecclesiæ ob-
seruationem non nisi ex primitiua & apo-
stolica traditione acceptam, & perpetuo
vfu ad nostra vsque ad tempora deriuatam
esse necessario sequitur. Neque opus est,
vt prolixius agam post eruditissimum lau-
datissimumque opus Petri Arcudij Lutetie
editum, quo consensus Græcæ ecclesiæ cum
Latina tam solide ostenditur, vt nemo ha-
ctenus, quod sciam, contra hinc ausus
fuerit. Si ergo angelo de cælis, nouum quid
præter semel ab apostolis tradita prædi-
canti, anathema intentet ipse Paulus; cur
nos tam profane in ecclesiæ sacramenta
grassâtes anathemati subijcere dubitemus?
Præcipua hæc diuinæ gratiæ instrumenta,
vniuersa Dei ecclesia semper agnouit, sem-
per exercuit; & nunc demum post qua-
tuordecim sæculorū vsum ea nouatoribus
tollere & proculcare impune licebit? Nam
vt firmissimum illum etiam nostro seculo
vtriusque ecclesiæ consensum taceam, sane
Confirmationis, Pœnitentiæ, Ordinis, cæ-
teraque sacramenta tam perspicue & con-
stanter proxima apostolorum temporibus
ecclesia credidit & exercuit, vt nostro de-
mum

num seculo sine manifesto impietatis crimine abrogari, negari, & violari non potuerint. Mihi controuersias post tot eruditos theologos retexere, animus non est: id breuiter ostendam, nullo modo me reprehendendum, quod antiquitatis sententiam perpetuam nouis dogmatibus prætulerim.

Confirmationis sacramentum ab Apostolis traditum omnis antiquitas semper & vbiq; tenuit: contra Nouatiani, id negantes & negligentes, omnium calculo sine vlla controuersia & exceptione, nouatores & hæretici habiti. Quæro ego, si tum receptissimum per omnem ecclesiam sacramentum fuit, cur nunc vt figmentum nullo veritatis fundamento nixum expungitur? Et si Nouatiani id explodentes olim omnium calculo fuerunt hæretici, quomodo Lutherus, Calvinus, cæterique sectarum patroni nunc eundem errorem errantes, ab hæresi immunes? Ad hæc, si olim ecclesia vniuersa Nouatianos iure damnauit ob violatum, aut neglectum hoc sacramentum, ideoque non nisi Chrismate confirmatos ad communionem eos recipi voluit; cur hodie temerariæ leuitatis notam meretur, si nouatores idem sacramentum exhibilantes anathe-

mate defigat? Proinde miror qui nam tu contra Moguntinos *S.* 108. ferreae frontis hominem pronunciare audeas, qui dixerit; siue ex scriptura, siue ex consensu antiquitatis demonstrari posse, sacramentum Confirmationis, quali nunc ecclesia Catholica utitur, à Christo institutum esse. Ego vero non sine manifesta impietate in dubium vocari existimo, quin Apostoli, quod ipsi fecerunt, quodque vniuersae ecclesiae faciendum tradiderunt, à Christo magistro acceperint. Cum ergo vniuersa ecclesia inde à principio confirmationis sacramentum ab Apostolorum instituto se accepisse, & eorundem exemplo exercuisse fateatur; indubie sequitur, confirmationem illam à Christo per Apostolos institutam, non postea subintroductam fuisse. Ab ipsis autem Apostolis ecclesiae traditum fuisse euidentissime patet. Etenim Clemens Alexandrinus libro, *Quis diues saluandus*, apud Eusebium hist. eccl. lib. 6. cap. 35. & ipse liber Clementis sub falso Origenis nomine non ita pridem à Gisle-rio editus, iuuenem quendam à Ioanne euangelista episcopo cuidam Asiatico commendatum commemorat; cui baptismo illuminato episcopus signaculum Domini, ut perfectam tutelam, contulit. Quo loco

baptismum & chrisma, vt diuersa sacramenta à Clemente poni, ex simili loco Stromatum lib. 2. certissimo apparet. Hinc Clementis discipulus Origenes ad Rom. 6. baptismum & chrisma conferri scribit, secundum typum ecclesie traditum: & Cornelius PP. apud Eusebium lib. 6. cap. 35. Notatum, cum in morbo baptizatus esset, postea consecutum negat, cum cætera, quæ baptismum sequuntur, κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας κανόνα hoc est, iuxta ecclesie canonem, tum episcopalem obsignationem. Dic queso, à quo typum, vel canonem illum, seu regulam ecclesie traditam putas, nisi ab ipsis Apostolis? Sane Cyprianus Carthagenensis Episcopus in Africa, eodem tempore ab apostolis deducit, quod baptizati ecclesiarum præpositis confirmandi offerebantur: vt per nostram, inquit, ordinationem & manus impositionem, Spiritum sanctum consequantur, & signaculo Domini consummentur. Cypriani mente & verbis loquitur Augustinus lib. 15. de Trinitate cap. 26. Nemo discipulorum dabat Spiritum sanctum; orabant quippè, vt in eos veniret; quibus manus imponebant; non ipsi eum dabant: quem morem in suis præpositis etiam nunc seruat ecclesia. Nec minus perspicue S. Hieronymus dialogo

contra Luciferianum, cap. 4. Quod si hoc loco quæris, inquit, quare in ecclesia baptizatus, nisi per manus episcopi non accipiat Spiritum sanctum? disce, hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post ascensum Domini, Spiritus sanctus ad Apostolos descendit. Cui deinde locum ex Actorum cap. 8. subiungit: quo etiam Inocentius I. celebri illa epistola ad Decentium Eugubinum utitur, ut recens baptizatorum obsignationem solis episcopis permissam doceat. Numquid tot talesque viri ferreæ tibi frontis videntur?

Sed quod tu frustra apostolicam illam & miraculosam manuum impositionem allegari existimas ad hodiernam, ut ais, Pontificiam confirmationem, eo non minus iniurius es in secula primitiua, & omnes quos laudavi Ecclesiæ doctores, quam in hodiernam Romanam ecclesiam: cum iam illo tempore visibilis ista & miraculosa donorum effusio cessauerit. Ideoque vnus Augustinus reliquorum nomine tibi respondeat, tract. 6. in epist. S. Ioannis: Nunquid modo, quibus imponitur manus, ut accipiant Spiritum sanctum, hoc expectatur, ut linguis loquantur? aut quando imposuimus manum istis infantibus, at-

tendit vnusquisque vestrum, vtrum linguis loquantur? & cum videret eos linguis non loqui, ita peruerso corde aliquis vestrum fuit, vt diceret, non acceperunt Spiritum sanctum? Vides hanc peruersi cordis assertionem à S. Augustino iam olim explosam, cuius tempore miracula illa non minus, quam nunc cessarant. Neque tamen confirmationis sacramentum ideo de ecclesia tollendum censuit, quod novatores postea fecerunt.

Eo autem rerum catholicarum plane te imperitum ostendis, quod nullam prorsus manus impositionem in hodiernæ confirmationis sacramento adhiberi affirmare non verearis. Ecclesia catholica nihil ab antiquo ritu mutauit. qualem S. Gregorij Magni sacramentorum libet iam olim descripsit, eundem Pontificale Romanum totidem verbis nunc retinet; scilicet, vbi confirmandi ad episcopum perducti coram eo in genua procumbunt, ibi leuata manu sua super capita omnium dicit: Omnipotens sempiterne Deus, &c. emitte in eos septiformem Spiritum tuum sanctum, &c. Eandemque orationem Ambrosius lib. 3. de Sacramentis cap. 2. iam suo tempore in confirmatione adhiberi solitam docet. Vnde manifestissime apparet,

quam tu frustra inter veterem, & hodiernam confirmationem, tum etiam inter diuersarum Ecclesiarum ritus discrimen fingas, quæ viris doctis in ecclesiastica antiquitate probe versatis non nisi commiserationem exprimunt.

Sed cum omnia persequi, neque huius loci, neque mei sit instituti, addo quod in hac questione præcipuum & palmarium est. Tu confirmationem meram cæremoniam, eamque liberam & indifferentem, baptismo olim coniunctam fuisse affirmas, e contra veteres omnes sacramentum hoc à baptismo diuersum existimant, & sacramenti nomine passim appellant. Atque ita longo temporum decursu, vusque perpetuo, à maioribus accepit, atque hodie etiam credit non solum Latina, sed & Græca ecclesia. Tu, vbi commodum fuerit, tuæ opinionis argumenta ex antiquitate propones: ego interim pro mea, hoc est catholica sententia, aliquot indubitata veterum testimonia afferam, quæ nullis officijs offuscarî possunt. Tertullianus diabolum Christo etiam de sacramentis æmulatum scribit, præscript. cap. 40. quo loco præter Baptismum, & Eucharistiam, Pœnitentiam quoque & obsignationem chrismatis; item ordinem, & matrimonium diser-

riſſime ſacramentorum Chriſti nomine ac numero complectitur; vt & lib. 1. aduerſus Marcionem, cap. 14. præcipue autem lib. 1. aduerſ. Praxeam cap. 5. vñctionis ſacramentum diſerte appellat. Cum magiſtro ſentit & loquitur. Cyprianus epist. 72. vbi hereticorum rebaptiſmum propugnans ait, parum eſſe ijs manus imponi, ad accipiendum Spiritum ſanctum; ſed tunc demum plene ſanctificari, ſi ſacramento vtroque naſcantur. Sic epiſcopi concilij Africani apud eundem Cyprianum epist. 70. conſtituunt; De errore & prauitate venientibus dandam per omnia diuinæ gratiæ ſacramenta, vnitatis & fidei veritatem. Quibus locis confirmationis ſacramentum expreſſe non ſolum à baptiſmo diſtinguitur, ſed eidem opponitur. S. Auguſtini loca multa & clariffima habentur de eodem ſacramento chriſmatis, ex quibus perſpicue patet eum non cæremoniam indifferen-tem, vt tu ais, ſed verum & peculiare ſacramentum confirmationem exiſtimaffe quæ libro ſecundo contra Petilianum, comment in pſalm. 26. & tractatu in epistolam Ioannis 3. & 6. videri poſſunt. His duos addam antiquiſſimos grauiſſimoſque ſcriptores, Cyrillum Hieroſolymitanum, & S. Ambroſium. vterque eccleſiæ ſacra-

menta initiandis necessaria explicans, peculiari sermone de baptismo, & alio peculiari de spirituali signaculo, quo post fontem confertur perfectio, ut de diuersis Sacramentis agit: ut ex illius catechesi mystagogica. 2. & 3. huius sacramentorum libro 3. apparet. Neque enim pura cæremonia, & baptismi appendicula, ut tu vis, specialem catechesin merebatur.

Præterea si confirmationis sacramentum hæreticis ad ecclesiam reuersis Spiritus sancti gratiam confert, quam ex baptismo mere formali extra ecclesiam, quippe obicem diuinæ gratiæ ponentes, accipere non potuerant; mera illa secundum te cæremonia efficacior erit, potiorque ad salutem, ipso sacramento baptismi; atque ita sacramenti defectus non validiori sacramento, sed nudæ cæremoniæ accessu emendabitur: quod quam sit absurdum, & quam omni doctrinæ & disciplinæ ecclesiasticæ contrarium, quis non videt? Omitto Africanam, & Cappadociæ, vicinasque ecclesias; quæ, ut dixi, non solo confirmationis sacramento, verum iteratione baptismi prioris vitium corrigendum pertendebant: sed catholicam reliqui totius orbis sententiam à consilijs Patribusque expositam

propono. Cyprianus partem catholicam
tuo argumento sic premit, epist. 76. Qui
hæreticis siue schismaticis patrocinantur,
respondeant nobis, habeantne Spiritum
sanctum hæretici, an non habeant? Si ha-
beant, cur illic baptizatis, quando ad nos
veniunt, manus imponitur ad accipien-
dum Spiritum sanctum? sed quia non ha-
bent, ideo apud nos manus imponitur,
vt hic accipiant. Hinc can. 7. Laodicens,
Nouatianos eiurata hæresi catholicè in-
structos sancto chrismate inungi, & sic ad
ad sancti myst erij communionem admitti
constituit. Sic Basilius magnus celebri illa
epistola canonica ad Ampilochium, pro-
bans Laodicensi concilij sententiam contra
Cappadoces, de Nouatianis conuersis sta-
tuendum ait, vt qui ab ipsorum baptismo
accedunt ad ecclesiam, vngantur à fide-
libus. Eamque Laodicensæ Synodi, & Bas-
ilij sententiam confirmavit paulo post Con-
cilium Constantinopolitanum 1. canone 7.
quo etiam obsignandi & vngendi formula
Græcis hodie vsitata præscribitur. Neque
aliter canonem illum intellexerunt expli-
caruntque Romanæ Ecclesiæ præfules con-
cilio illi suppres. Siricius ad Himerium
Tarrac: Arianos, inquit, nos cum Noua-
tians, alijsque hæreticis, sicut est in Syn-

odo constitutum, per inuocationem septiformis Spiritus episcopalis manus impositione, catholicorum conuentui sociamus; quod etiam totus oriens occidentisque custodit. Similia habet Innocentius I. epist. 2. Sed omnium clarissime Leo Magnus loquitur epist. 85. Qui baptismum ab hæreticis acceperunt, sola inuocatione Spiritus sancti per impositionem manuum confirmandi sunt; quia formam tantum baptismi sine sanctificationis virtute sumpserunt. Hæc de confirmationis sacramento intelligenda quis dubitet? quo etiam nunc ecclesia catholica ab hæresi venientes veteri more suscipit. Veteri, inquam, more, idque non nisi per manum episcopi. Nam ut epilogus concilij Romani habet tom. 1. Conc. Colon. pagin. 255. iam ante dictos Pontifices Siluester Papa constituerat, ut presbyterum Arianum nemo susciperet, nisi episcopus eiusdem loci eum reconciliaret, & sacrosancto chrismate per episcopalis manus impositionem sancti Spiritus gratia, quæ ab hæreticis dari non potest, confirmaret. Concilio Romano accedunt Gallicana. Arausicanæ Synodo can. 1. hæreticos in mortis discrimine positos, si catholici esse desiderant, si desit episcopus, à presbyteris cum chrismate & benedictio-

ne consignari placuit. Sic concilium Epao-
nense can. 16. Presbyteros, inquit, propter
salutem animarum desperatis & decum-
bentibus hæreticis, si conuersionem subi-
tam petant, chrismate permittimus sub-
uenire; quod omnes conuersuri, si sani
sunt, ab episcopo nouerint expetendum.
Vides confirmationis sacramentum pres-
byteris, tantum in articulo necessitatis,
propter salutem animarum ab episcopis
olim permissum fuisse. Nam extra urgen-
tissimam necessitatem, per impositionem
manus fidelibus baptizatis, vel conuer-
sis ex hæresi, Spiritum sanctum tradere epi-
scopis tantum licet, vt habet concilium
Hispal. 2. can. 7. Idemque supra Cypriani
& Augustini testimonio probatum est. Et tu
post apostolorum exempla, post vniuersa-
lem totius primitiue ecclesiæ doctrinam
& praxin, sacramentum, quo illa animarum
salutem conferri censuit, in cæremoniam
arbitrariam & indifferentem, sine iusta
ecclesiæ censura mutari posse existimas?

Hæc de Confirmatione sacramentorum
numero asserenda paulo prolixius scripsi,
vt videas quam bene ex antiquitate, sine
ferreæ frontis aut plumbei cordis nota, se-
tueatur catholica ecclesia, etiam vbi tu
pessima causa eam niti existimas.

Multo igitur facilius reliquis sacramen-
ti nomen vendicatur, quorum quædam ita
sunt perspicua, vt ipsi sectæ vestræ auctores
in sacramentorum numero ea habuerint.
Quod de penitentia fecisse constat Melan-
chthonem apologiæ confessionis Augustanæ
cap. 13. & ipsum Lutherum contra triginta
duos Louanienſium articulos; tum vero
catechismus minor, qui puerulis apud nos
ediscendus proponitur, idem testatur:
vbi inter articulum de baptismo & Eucha-
ristia, caput de clauium potestate interie-
ctum fuit. Si ergo poenitentia vere est sa-
cramentum, habens mandatum Dei &
promissionem gratiæ, vt Apologia dicto
loco ait, eandemque ob causam Luth-
ruseam sacramentum libenter confitetur;
peccant sane eius asseclæ, qui ecclesiam ca-
tholicam eo nomine sigillant, quod non
confitentes anathemate feriat.

Matrimonium quoque tacito quodam
consensu Lutherani in sacramentorum nu-
mero habent, dum perpetuo sacrum con-
iugij statum appellant. Et cur sacramen-
tum post Paulum Apostolum credere &
vocare dubitet Ecclesia? Sane omnium
temporum Patres & Doctores frequen-
tissime ita appellant, quod vnius Augu-
stini locis fere innumeris ostendi potest.

præsertim ex libro de bono coniugali; ut Tertullianum lib. contra Marcionem c. 18. aliquoties sacramenti nomen matrimonio tribuentem, aliosque taceam.

De sacramento Ordinis sectarum auctores Lutherus, Melanchthon, & Calvinus itidem discrepant. Ille enim cum sectatoribus Illyrico & Chemnitio, sacramentum esse mordicus negat; duo autem posteriores in sacramentorum numero habendum ostendunt. Ea scilicet vis est catholicæ veritatis, ut aduersariorum oculos quamuis nitentes penetret, suaque luce percellat. Nam ab ipsis Apostolis institutam, passimque usitatam, ut plurima sacre scripturæ loca testantur, vniuersa Dei ecclesia suscepit, & pro vero atque indubitato sacramento semper habuit Ordinationem, quæ fit per orationes, & manus impositionem ab episcopis, quos in apostolorum locum successisse constat. Augustinus suo tempore neminem dubitasse affirmat, quin Ordo æquè sacramentum esset atque baptismus, dum ait libro 2. contra Parmenianum cap. 19. Ipsi explicent, quomodo sacramentum baptizati non possit amitti, & sacramentum ordinati possit amitti. Si enim vtrunque sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amitti-

ur, & illud amittitur? neutri sacramento iniuria facienda est. Sol mero meridie clarior non est hoc Augustini testimonio, cui nullæ hæreticorum strophæ tenebras unquam offundent. Sic Leo magnus epist. 81. magna deuotione curandum monet, ne tantæ benedictionis sacramentum negliger videretur impletum. Idem epist. 87. contra digamorum ordinationes inuehens; Quis ergo, inquit, dissimulare audeat, quod in tanti sacramenti perpetratur iniuriam? His accedit S. Hieronymus, Vigilantium eiusque affeclas exagitans his verbis: Nisi prægnantes clericorum viderint vxores, Christi sacramenta non tribuunt. hoc est, vt eadem epistola loquitur, Christi ministerio arbitrantur indignos. Vnde eum ordinationem sacramenti nomine intellere dubium nullum est. Adderem S. Gregorij magni locum, omnium hac de re clarissimum, in 4. Regum cap. 5. nisi ille ob tenebras eius tempore ecclesiæ iam offundi captas, vt vos quidem dicitis, intestabilis vobis haberetur, qui vix primam & purissimam auditis antiquitatem. Certo credo me tam præclaris auctoribus nixum multo rectius Ordinis sacramentum cum catholica ecclesia admittere; quam tu cum Luthero eiusque affeclis, omnis antiquita-

tis hostibus, idem neges,

De extrema vnctione habemus Iacobi apostoli præceptum: habemus doctrinam & vsum perpetuum veteris ecclesiæ; quam S. Ansharius Septentrionis apostolus, cum catholica fide nostris quoque prouincijs intulit, vt ex eius vita Colonię nuper edita constat. Tu veniam dabis, si antiquitati fidem potius quam tibi tanta in re tribuam, & de sacramentorum numero ecclesię iudicium tuo præferam.

Tertio dicam impingis Ecclesię Romanæ, quod Ioannis & Christi baptismum confundentes anathemate defigat. Sed quid peccauit Concilium Tridentinum, si fidei depositum fideliter custodit, & catholicum, hoc est, vetus & vniuersale omnium sæculorum, omniunq; Ecclesię doctorum dogma, disertissimis sacræ scripturæ verbis innixum, à nouatorum peruerfione vindicat? Quisquis Concilium eo nomine sugillare non veretur, idem sibi dictum putet à S. Hieronymo, quod Luciferiano eundem errorem erranti iam olim respondit: Ita tu peruersè religiosus, dum serui baptismo plusquam habuit tribuis, dominicum destruis; cui nihil amplius relinquis. Nec minus grauitè se ab Augustino, quam Petilianum, obiurgari ex.

istimet, vbi ait: Baptismus Ioannis ad baptismum Christi non pertinet, nec eius pars vlla vel gradus est; alioquin aut tunc iterabatur aqua baptismi Christi, aut si baptismus Christi tunc per duas aquas perficiebatur, minus perfectus est modo, quia non datur illa, quæ per Ioannem dabatur, quodlibet autem horum impium ac sacrilegum est opinari. Quid igitur cum vniuersa Dei Ecclesia damnare formidem, eiusmodi dogma, quod ad impiam & sacrilegam opinionem viam sternit? Nec ignoreo quam operose alibi contendas ostendere, quæstionem hanc otiosam & ambiguam esse, ideoque neutram in partem debuisse determinari à Concilio. At si otiosa, cur Calvinus, Melanchthon, alijque reformatores alteram partem contra SS. Patres & Ecclesiam catholicam post Luciferianos & Donatistas resuscitarunt, & tam pertinaciter nunc etiam urgent? Illud vehementer miratus sum, quod sententiæ tuæ patronum ipsum Augustinum alibi producere non verearis, quo nemo acrius catholicum dogma aduersus sui temporis hæreses propugnauit; vt solus Tridentinæ definitioni tuendæ abunde sufficiat. Sed mihi professionis meæ rationem reddere propositum est, vt non temere me antiquitatem

tem

tem contra nouitates, vniuersitatem contra primatas opiniones secutum ostendam; non vt contentionis ferram cum quoquam reciprocam.

Cæterum hisce tanquam leuioribus, & vtcumque ferendis multo iam grauiora & plane intoleranda subiungis: quæ non solum aures Batavas siue Saxonicas, sed etiam Græcas offendant. Ea sunt, Primatus supra reliquam omnem Ecclesiam Pontifici Romano iure diuino assertus; adeoque infallibilis Spiritus sancti assistentia eidem, vt toti familiæ Christi præfecto, & ecclesiæ sub Christo Domino capiti supremo, in rebus fidei totius Ecclesiæ consilio ac nomine definiendis, attributa. cui adiungis mutilationem Eucharistiæ, siue communionē sub vna specie, & missam sine communicantibus; quam Lutherus angularem vocat, ipsique diabolo adeo absurdam & impiam visam asserit, vt nocturno congressu validissime eam oppugnarit, & abrogandam esse Lutheri planissime persuaserit. neq; alia solemnis Liturgiæ vna cum priuata tollendæ ratio illi fuit. Quocirca quid eiusmodi magistri auspicijs atque auctoritate Lutherani & Calviniani reijciant, non magnopere mihi curandum existimo: dummodo id cum primitiue ecclesiæ vniuersali

sensu & praxi conueniat; quod in hisce,
non minus quam præcedentibus articulis
liquido ostendi potest.

Nam Romanæ ecclesiæ primatum Græci
ante Imperij diuisionem, & postea florente
Orientis Imperio, diu ante schisma & se-
cutam inde Turcicam seruitutem, agno-
uerunt. Irenæus Græcus scriptor potentio-
rem illam principalitatem Ecclesiæ Roma-
næ, ad quam, ait, necesse est omnem con-
uenire ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vn-
dique fideles, non ab humano priuilegio,
sed à fundatione & traditione Apostolica
accerisit. Nicæni Patres cum ad Romani
episcopi exemplum Patriarchalibus eccle-
sijs prærogatiuas suas can. 6. cōfirmant, non
iuris humani priuilegium, sed antiquos mo-
res, & veterem, hoc est, apostolicam tradi-
tionem obtendunt. Eundem primatum
constitentur Patres synodi Constantinopo-
litanae can. 3. ubi regiæ vrbis Episcopo se-
cundum honoris locum decernunt. In
Ephesini Concilij actis Cyrillus Alexandri-
nus de Nestorij hæresi recens tum exor-
ta ad Cælestinum PP. refert, longa Ecclesia-
rum consuetudine persuasus, vt ipse testa-
tur. Eidem sedis Romanæ authenticam,
hoc est supremam & liberam pro arbitrio
agendi auctoritatem, & loci sui vicariam

potestatem confert Cælestinus ; vt sententiam , qua Nestorium circumscripserat , eo efficacius potentiusque exequatur . Vnde nam illa authentia sedis Romanæ , ab humano , an diuino Iure ? Certe si S. Prosperum audiamus con, collat. cap. 41. Cælestinus Cyrillo ad exsecandam Nestorianam impietatem Apostolico auxiliatus est gladio . In eodem Concilio parte 2. act. 2. Philippus presbyter gratulatur synodo , quod lectis Cælestini literis sancta membra sancto capiti se exhibuerint . Caput autem totius fidei , inquit , & Apostolorum est B. Petrus . Vides puto dignitatem capitis , siue primatum ecclesiæ Romanæ B. Petro Apostolo , hoc est iure diuino , niti . idque luculentis verbis mox idem Philippus copiosius declarans ait : Nulli dubiū , immo seculis omnibus notum est , quod sanctus beatissimusque Petrus , Apostolorum caput & princeps , fideique columna , & Ecclesiæ Catholicæ fundamentum , à Domino nostro Iesù Christo saluatore humani generis ac redemptore claues regni accepit , soluendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est : qui ad hoc vsque tempus , & semper in suis successoribus viuit , & iudicium exercet . Huius itaque secundum ordinem successor & locum tenens sanctus beatissimusque Papa ,

noster Cælestinus episcopus, nos ipsius præsentiam supplentes ad hanc sanctam synodum misit. Hæc in actis Ephesini Concilij. Verum quæ nulli tum dubia, sed sæculis omnibus nota, nostro tamen tempore ut dubia, & antiquitati incognita, vel primo loco inter absurdas Romanæ ecclesiæ assertiones ponis, tractatu tuo contra Moguntinos §. 142. Dic bona fide, mi Calixte, cui tutius credam, tibi neganti, an affirmanti Concilio? Accedit quod Iuuenalis Hierosolymitanus ibidem act. 4. affirmat, morem fuisse inde ab ipsis deriuatum traditumque Apostolis, ut sedes Antiochena, à Romana dirigatur, & apud eam iudicetur. Vnde act. quinta sancta Synodus ultimam de Ioanne Antiocheno sententiam Cælestini iudicio reservat. Tunc Apostolicam illam ἀκολουθίαν καὶ ἀρχὴν ad humanum vel diuinum ius, hoc est, ad Petri primatum referendum existimas? Chalcedonensis synodi acta eundem primatum Ecclesiæ Romanæ, in Petrum Apostolorum principem collatum, innumeris propemodum locis confirmant. Omitto quæ in præliminaribus epistolis Imperatorum & Augustarum habentur; quod priuata vel domestica testimonia ex Occidente prolata possint videri; ea scilicet quæ epi-

stola 15. 25. 26. & 33. leguntur. Sane actione 1. Beatissimus & apostolicus episcopus urbis Romæ omnium ecclesiarum caput vocatur, quia nimirum sedem apostolicam gubernat. Act. 3. Dioscorus episcopatu priuatur à Leone PP. per legatos & sanctam synodum, idq; ope beatissimi & gloriosissimi Petri Apostoli, qui est petra, & crepido Ecclesiæ catholicæ, & rectæ fidei fundamentum. Depositionis causam præcipuam non semel adducunt Patres, quod contra ipsam sedem apostolicam latrarit, & in sanctum Leonem excommunicationem promulgare conatus sit; hoc est, contra ipsum illum, cui vineæ custodia à Salvatore commissa est; ut habet totius synodi relatio ad Leonem: quem vocis B. Petri interpreter omnibus constitutum, concilio ut caput membris præfuisse aiunt. Et quamuis act. 16. ex Constantinopolitani concilij decreto, secundum dignitatis locum Regiæ urbis episcopo confirmant, nihilominus primatum & eximium ac præcipuum honorem Romanæ sedi conseruant: quod in eadem relatione Patres ita explicant, ut apostolici splendoris radio, quo Roma fulgebat, ecclesiam Constantinopolitanam illustrari, eiusque bonorum participatione ditari petant. Vides vir optime,

quid de primatus Romani origine ac fundamento Orientalis ecclesia primis quinque seculis crediderit, priusquam mabitionis vertigine in schismatis barathrum præceps ageretur. Nam post inuasam totius Illyrici, tum etiam Siciliae & Calabriae iurisdictionem ecclesiasticam, Constantinopolitanum Patriarcham sedi Apostolicæ non solum æquare, sed etiam præferre conati sunt, Nilus, Barlaamus, alijque schismatici, non solum liuore, sed etiam imperitia, & veteris ecclesiæ disciplina ignorantia excecati. Quotiescunque tamen veritatis & vnitatis amor Græcorum animos subiit, eadem cum orthodoxa antiquitate sententiam professi sunt. Vnde in Synodo Florentina sess. 25. cum Latini primatum Pontificis sacrae scripturae definitioni dictisque sanctorum inniti scripsissent; Græci, ut suis quoque patriarchalibus priuilegijs consularent, addi voluerunt; Papam sua priuilegia habere iuxta canones, & dicta sanctorum, sacramque scripturam, & acta conciliorum. Vnde mox in decreto vnionis primatus pontificis iure diuino asseritur: quippe cui in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem ecclesiam à Christo Iesu Domino nostro plena potestas tradita sit. Hæc Græca ecclesia ex maiorum

suorum & totius antiquitatis sensu; quæ hoc loco pluribus a me asseri necessum non est.

Nec magis Græcos offendere potest Communio sub vna specie, quam ipsi æque ut Latini iam olim tenuerunt, atque etiam hodie passim retinent. Nam recens baptizatis infantibus de solo calice guttam instillant; egrotis autem & moribundis sola panis specie viaticum exhibent: vtrisque tamen verum & integrum Eucharistiæ sacramentum hoc modo se tradere non dubitant. Idem ceteri omnes ad orientem & meridiem Christiani, præsertim Abassini, antiquo & perpetuo suæ ecclesiæ more faciunt. Neque Eucharistiam mutilari existimauit antiquitas, cum fidelibus particulas panis consecrati ad priuatam communionem domum asportandas daret, vel ad anachoretas in eremum mitreret. Omnium vero clarissime vtriusque ecclesiæ consensus perpetuum ostendit communio ex præsanctificatis, qua Græci feriis quadagesimalibus, Latini sola feria sexta maioris hebdomadæ vtuntur, ex antiquissimo vtriusque instituto: neque tum quidquam de sacramenti mutilatione suspicabantur.

Liturgiam sine communicantibus Græcis iuxta ac Latinis in usu nunc esse, doctis-

simi eius nationis viri, & ipse usus quem
passim per Italiam cernere est, testantur;
eoque falsam Chythrgi criminationem re-
fellit Allatius, cuius librum apud Batauos
editum, tibi iam visum lectumque non du-
bito. Sed ne vocum ambiguitate fallamur
dicam tibi, mi Calixte, quid hic tum in cete-
ris Ecclesijs vrbicis, tum presertim in maio-
ribus basilicis fieri obseruauerim; vbi festis
diebus, hoc presertim anno, in tanta extero-
rum frequentia, myriades hominum ad sa-
cram communionem confluunt. Ibi summo
mane Parochus, aut alius sacerdos, ad desti-
natum huic functioni altare dominici cor-
poris sacramentum consecrat, ea particu-
larum multitudine, quæ populo fidelium
communicando eo die suffectura videat-
ur. communicant tum de eiusdem sacer-
dotis manu quotquot sacro officio adsunt:
ceteri qui & ipsi communicaturi toto de-
inde antemeridiano tempore infinito pro-
pemodum numero citius tardius templum
accedunt, primum missæ siue liturgiæ offi-
cio adsunt, quod ob populi frequentiam
& commoditatem à diuersis sacerdotibus
ac diuersa altaria subinde celebratur: eo-
que finito ad alterum illud altare, quod
huic ministerio destinatum dixi, commu-
nionem accipiunt. Tu ne sacerdotem illum

sine communicantibus missam celebrasse;
aut eos qui celebranti adfuere, cum sacer-
dote suo non communicasse affirmabis?
non dicam communione precum & unita-
te Spiritus, sed ipsa participatione specie-
rum sacramentalium; quamuis ad aliud
altare de alterius sacerdotis manu eam ac-
ceperint? Puto te non dicturum; nisi vnam
ecclesiam, vnum altare, vnum sacrificium,
vnum sacerdotium, vnam inter omnes fi-
deles vnius eiusdemque panis communia-
tionem, & vnam vnius corporis cum
vno capite vnionem negaueris. quam ne-
gare certe non potest, nisi qui factionum
studio Christi ecclesiam plane ignoret. Tu
vero, mi Calixte, numquid omnes qui
olim sacræ Liturgiæ officio aderant, de
Eucharistia, quæ per singulas synaxes ce-
lebrabatur, communicasse existimas? Ne-
que hoc puto dixeris; qui antiquissimorum
Patrum de communicantium infrequentia
querelas non ignoras. Non laudans dico,
sed vt necessitatis legem etiam tunc abfuis-
se ostendam.

Sed quoniam tu ea quæ in Catholicorum
Liturgia minus probanda censes exposui-
sti; liceat mihi eadem libertate de noua
vestra vicissim ex te perquirere: qua pon-
tificiæ missæ errores sublatis vos quidem

dicitis; nos omnem veteris Liturgiæ vel græcæ vel latinæ faciem abolitam euerfamque certo scimus. Non dicam de Calvinianis, Anabaptistis, Socinianis, quos præter externos ritus ipsius quoque sacramenti veritatem sustulisse ingenue fateris: sed Lutheranorum missa, si tamen hoc nomine appellanda, quid præter merum nomen apud vos habet? quamvis & hoc ferme interciderit. Synaxes illæ solemnes, quibus unio Ecclesiæ cum Christo capite per oblationem communionemque sanctissimi corporis eius fouetur ac nutritur, ita olim omnibus communes erant, ut ijs non adesse piaculum duceretur grauissimum, & pœnæ supplicijque loco esset, si quis vel integræ actioni, vel parti præcipue interesse prohiberetur, quæ Canonis nomine nunc appellatur. Eo enim cum post orationes aliquot & lectiones sacras, earumque explicationes peruentum esset, præter catechumenos & energumenos, etiam pœnitentes sanctuario excludebantur. Tota hæc actio apud vos in concionem seu *ἑκκλησιαστικὴν* mutata est: huius deinde dimissa concione appendicula quædam est qualiscunque illa missa, seu communionis formula, veteris Liturgiæ in locum subintroducitur; quam ceteri ea die

non communicaturi parum aut nihil ad se pertinere putant. Ita nunc Concio caput est Synaxeos, cuius pars ex veteri ecclesie instituto & preparatio esse solebat.

Sed profecto ut te Missa catholica sine communicantibus offendit, ita mihi multo magis communio vestra sine Missa displicet. Quod enim missę vestigium in vestra illa actione, præter externa quedam, vestes dico, & vasa, & nonnulla inania catholicę Liturgię imitamenta? Quomodo enim missa sine oblatione? quomodo oblatio sine sacerdote? quomodo sacerdos sine ordinatione episcopi? quomodo episcopus sine legitima & apostolica successione? vel quomodo verum sacramentum corporis Christi, extra Christi ecclesiam? Manifestum enim est, ut ait S. Cyprianus, apud omnes hereticos Spiritus sancti gratiam non esse, nec eorum sacrificia, quamdiu heretici sunt, posse Deo placere: neque spiritualis gratię sanctificatione sacrificijs eorum tribui, qui offerunt ab ecclesiastici corporis unitate disiuncti. Solius enim Ecclesie Deus delectatur sacrificijs, quam sacrificiũ Deo facit unitas spiritualis: vbi & fidei veritas nullã credit in Trinitate distantiam, & pacis tenacitas fraternam seruat in caritate concordiam. Attende tibi, ait lex Deutero-

nom. xii. ne offeras holocausta tua in omni loco quemcunque videris; sed in loco quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum. Audi, quis sit locus electus, ait S. Augustinus Rogatiano Donatistæ, & que tribus Domini. In psalm. 131. habes: quoniam elegit Dominus Sion, elegit eam in habitationem sibi. Hic est locus electus, hic mons sanctificatus, hæc ciuitas supra montem posita, vt abscondi non possit, hæc radix catholica, hæc vitis fructifera, longe lateque diffusa: & ego, inquit, dico tibi: Attende tibi ne offeras in omni loco, idest, in omni heresi, & dicas; & hic Deus & ibi Deus est. Qui alibi præter Ecclesiam colligit, ait Cyprianus, Christi Ecclesiam spargit. vnica enim sponsa Christi vnâ sponsi domum nouit, vnius cubiculi castitatem casto pudore custodit. Stare tu & viuere putas posse de ecclesia recedentem? sedes sibi alias & diuersa domicilia condentem? Sacramentum Paschæ nihil aliud in Exodi lege continer, vt agnus qui in figura Christi occiditur, in domo vnâ edatur. Caro Christi & sanctum Domini eijci foras non potest: nec alia vlla credentibus præter vnâ ecclesiam domus est. Vna autem ecclesia, vna & intus esse & foris non potest. Qui enim de ecclesia exie-

runt, certe in ecclesia non sunt. ideoque quæcunq; extra ecclesiam tenentur & sacramenta, & scripturæ, ad speciem tenentur, non ad salutem: cum ista in sola ecclesia catholica salubriter habeantur, ubi fides cum caritate retinetur. Extra hoc corpus, inquit S. Augustinus, neminem vivificat Spiritus sanctus, per quem caritas Dei diffunditur in cordibus nostris. neque enim particeps est diuinæ caritatis, qui hostis est unitatis.

Tu vero optime nosti, quæ unitas sit apud eos qui ab ecclesia catholica recesserunt: ubi ut omnes à catholicis, ita à seipsis singuli ferali odio dissident. Etenim ut Sampsonis vulpeculæ caudis colligatæ Capite in diuersa tendebant, ita illi solo catholicæ veritatis odio coniuncti cætera omnia toto cælo differunt. Quinimo sola unionis conciliandæ mentio, pacisque studium omnium odio in se concitando sufficit. Hic te ipsum tibi propono, qui non meminisse non potes, quomodo Turonensi colloquio Augustani tui ad Calvinianos te reiecerint, tum vero nuperi librorum indices ostendunt, quam non fraterne ijsdem congregales tui scriptis non vno loco divulgatis te exagitent. Ita dum nescio quod ecclesiæ simulacrum ex omni sectarum.

schismatumque genere, tanquam Baby-
lonici colossi pedes ex ferro, testa, luto-
que conflare conaris, illi ipsi qui conglu-
tinari nec possunt nec volunt, te oleum,
operamque perdentem cōuicijs contume-
lijsque traducunt: adeoque dum omnium
esse cupis, nullius es; & ecclesia, cuius
ideam tibi fingis, spatio ferme imaginario
coarctatur. Quid enim magis dissonum ab
ipso fidei symbolo: quid religionis Christia-
næ principijs magis aduersum dici aut co-
gitari potest, quam vt puriorem Ecclesiam
ad Holsatiæ nostræ angulum, & vnam at-
que alteram Ducatus Brunsvicensis præfe-
cturam restringere quis velit? cæteras or-
bis prouincias erroribus & superstitioni-
bus oppressas ad veritatis lumen caligare
existimet?

Agnosco sane Academiam vestram sin-
gulari quodam Dei beneficio, & sapien-
tissimorum Principum cura, viris eruditis
& accurata docendi ratione ceteris per Se-
ptentrionem scholis palmam præripere;
helluationes & morum corruptelam, bo-
næ mentis pestem, obnixè auersari; tum
quod præcipuum duco, maiorem sacræ an-
tiquitatis cognitionem ad fidei contro-
uersias disceptandas adhibere: toto ta-
men cælo abest, vt Catholicæ ecclesiæ ad

Inuidiam obduci possit. imo quantiscumque doctrinae praesidijs feliciter instructa, hoc vno est infelix, quod catholica non est; dum Lutheri partem sequitur, scissuras contra vniuersi orbis vnitatem fouendas suscepit.

Extrema malorum sunt haeresis & schisma, vnde praesens fidei iactura & inenitabile salutis naufragium sequitur. ab hac peste, nemo vnquam pius, nemo sapiens vitiatæ disciplinae & corruptis ecclesiae moribus remedium quaesuit. Ipsa enim separatio impios ostendit, vt ait Fulgentius, quæ tales ecclesiastico corpori non socios, sed aduersarios facit. Neque enim à conuentu ecclesiasticæ vnitatis corpore separaretur & loco, nisi prius ab ecclesiastica fide discederent corde corrupto. Habet quidem ager Dominicus præter boni seminis frugem etiam zizania, eaque, proh dolor, copiose ab inimico homine super seminata. verum non ideo segetem proteri aut exuri iubet pater familias; sed zizania cum ipsa fruge ad messem vsque tolerat. Area hæc Domini ventilabro permundanda paleas frumento mixtas vsque in finem sæculi sustinere non recusat. Exurentur suo tempore zizaniorum fasciculi sine messis detrimento: illa solo tritico paleæ dispergentur.

Neminem intra Ecclesiam catholicam recte credentem, & bene viuentem aliena peccata maculant. Animæ ac salutis suæ iniurius est, qui plearum odio aream deserit; cum frumentum non nisi ex area, congregetur in horreum.

Nec despicienda est Christi sponsa, quod diurno peregrinationis æstu fusca; quod decolorata longæ serenitatis sole; quod etiam seculari puluere aspersa nunc videatur. nigra quidem illa, sed formosa: cuius gloria omnis interna cum sit, æmulum, oculos, in nequos rugasque cutis externæ tantum intentos fallit.

Sed bene est, quod inanis illa & fictitia ecclesiæ larua, quam sectarum auctores magna puritatis specie venditant, nullis furorum pigmentis hætenus ita incrustari potuit, quominus suam prodat deformitatem: quippe cui nihil solidæ pietatis & sanctimonix subesse statim deprehendit, qui paulo penitus introspicit. Nam quod tu seueritatem disciplinæ ecclesiasticæ fratrum Bohemicorum exemplo reduci desideras, ea vetus querela est, & inane votum, à Melanchthone ante annos CXV conceptum, vagiente adhuc in cunis Lutheranismi: quem si senescentem nunc adultæ confirmatæque licentia ad obedientiam

tiæ

tiæ iugum retrahi posse existimas, sane falleris. Excutere iugum, non mutare voluit; omnemque conscientia coercendæ rationem carnificinam arbitratur. Cur enim non de veteri pœnitentium disciplina potius restituenda cogitas? cur non vitæ religiosæ, & consiliorum euangelicorum observationem in vsum reuocare studes? Sed ita fit; filius ille adolescentior cum domum mensamque paternam reliquisset, dissipata substantia peregre ad porcorum filiquas se proiecit. Ita post conculcatas & exustas à Luthero Canonum leges, Patrumque regulas, post proscriptos episcopos, post euerfa sanctioris vitæ asceteria, monitores correctoresque Bohemicos desideratis: quasi tam altum profanatae religionis vlcus tali cataplasmate persanari possit.

Ego vèro, mi Calixte, multo opportuniorẽ medendi modum tibi patriæque nostræ proponerem, si sanis consilijs locus relinqueretur; maiorque veritatis pietatisque restaurandæ, quam factionum propugnandarum cura & sollicitudo esset: cogitarentque Principes, quæ mala in Rempublicam, quæ vitia & corruptelæ in mores vitamque priuatam, ex religio-

E

nis subuersione profluxerint: quam timendi sint ipsis hypocritæ, & fanatici homines, qui defecatissimam religionis puritatem professi, diuinas humanasque leges promiscua facilitate proculcant; & sceleribus atque parricidijs eo grassantur, ne à quoquam dependeat, vel coerceri possit effrenis quiduis agendi licentia. Merito Ecclesia catholica mater Christianorum verissima, inquit Augustinus, non solum ipsum Deum, cuius adeptio vita est beatissima, purissime atque castissime colendum prædicas; sed etiam proximi dilectionem atque caritatem ita complecteris, ut variorum morborum quibus pro peccatis suis animæ ægrotant, omnis apud te medicina præpolleat. Tu cum ætates gradusque omnes officijs suis instruas, doces etiam Reges prospicere populis, mones populos se subdere regibus; quibus honor debeatur, quibus affectus; quibus reuerentia, quibus timor, quibus consolatio, quibus admonitio, quibus cohortatio, quibus disciplina, quibus obiurgatio, quibus supplicium, sedulo doces; ostendens quemadmodum & omnibus omnia, & omnibus caritas, & nulli debeatur iniuria. Deinde vitæ spiritualis magistram eandem prolixè cele-

brans, addit præclare: Quod utinam isti hæretici (ecclesiæ scilicet catholicæ contemptores) intelligere si valerent, nusquam profecto Deum nisi apud te, atque in tuo gremio, minime superbi & bene pacati venerarentur. Ad hanc tutius confuges, mi Calixte, quam ad fraternitatem Bohemicam, si ecclesiæ doctrinam disciplinamque apud nostros restitutam cupias.

Ad hunc salutis portum te inuitare non desinam, ad quem sedulo peruestigandum tua in primis opera me excitatum profiteor. Nam Romanam ecclesiam, vnam illam, sanctam, catholicam, & apostolicam esse non tam facile mihi licuisset perspicere, nisi antea tuo ductu certo credidissem, eam non Antichristi sedem, & Babylonicæ meretricis lupanar, sed vere ecclesiam etiam nunc esse, & salutis spem pie in ea viuentibus neutiquam denegandam; eo quod precipua fidei capita, quibus fundamenti instar salus nostra innititur, salua & immota retineat. De reliquis, si absque partium studio esset, vnionem aliquam vel saltem syncretismum iniri posse existimabas. Ad hæc multa temerario illo reformationis tumultu abrogata dolebas,

quæ cum magno pietatis emolumento potuissent retineri. multa quoque Ecclesiæ catholicæ falsa, & absurda fatebaris affingi, quæ aut plane ignoret, aut ipsa improbet. Ita tu Hermæ vialis instar in biuio defixus, digito intento viam qua ad ecclesiam catholicam pergerem mihi subindicasti.

Quod autem à sententia, quam maturo consilio post longas atque ardentissimas preces amplexus sum, tuo colloquio me dimoueri posse existimas, id vero fiet, ubi aliam scripturam, alia Conciliorum acta, aliam ecclesiasticam historiam, & diuersa Cypriani, Augustini, aliorumque Patrum scripta, ab ijs quæ certa & indubitata Romæ consului, mihi exhibueris. Nam elusiones, & subterfugia Spalatenfis, & similium mangonum, in tam perspicua antiquitatis sententia admittere non possum.

Interim te, mi Calixte, per Deum & Christum salutis nostræ auctorem oro atque obsecro, ut animæ tuæ negotium tibi commendatissimum habeas; serioque cogites de ecclesia Dei, columna & firmamento veritatis, qualem eam ab Apostolis, virisque apostolicis fundatam, totoque orbe diffusam, prima quinque secula viderint:

quibus illa fidei dogmatibus, quibus sacramentis, qua disciplina, quo regiminis modo tunc fuerit instructa; quanto studio puritatem & vnitatem suam aduersus hereses & schismata vindicarit. Eius statum faciemque ubi diligenter inspexeris, tum sine odio studioque partium dispice, quam omnia illa nunc salua supersint in Romana, cæterisque cum Romana communicantibus ecclesijs; eamque & nominis & dogmatis catholici hæredem, atque apostolici depositicustodem agnosce. Contra perpende, quam truculenter & impie in matris viscera sequierint infausti illi reformatores; vt faciem eius deturpauerint, artus dilaniarint: vt pro veteri catholica doctrina suos quique substinuerint errores & deliria: vt sacram scripturam non secundum perpetuum & vniuersalem sensum & consensum SS. Patrum explicent, sed ex cerebri sui libidine nouis & priuatis interpretationibus peruertant: vt sacramenta eorumque ritus abrogarint; Apostolicas traditiones, omnemque veterem disciplinam, Patrum & conciliorum saluberrimis constitutionibus firmatam, sustulerint, vel eneruarint; consilia euangelica & vitæ sanctioris studia exploserint; hic-

rarchiam ecclesiasticam, & omnem præcipiendi & parendi distinctionem confuderint. Sublata Episcoporum auctoritas, nudo tantum nomine ad ditiones reditusque ecclesiarum occupandos nonnullam seruato. Ordines presbyterorum, & diaconorum, ceterique officiorum & ministeriorum gradus abrogati: denique noua ecclesiæ facies introducta omnibus seculis ignota; ad cuius conspectum quotquot inde ab Apostolis fuere doctores, Patres, episcopi, virique sancti, velut ad monstrum & errorum lernam nunc cohortescerent.

Et quoniam te virum doctum, & antiquitatis sacræ vnum fere præ ceteris studiosum compello, cogita quanta Septentrioni nostro ex infelici illa religionis subuersione ignorantia cæcitas incubuerit. Patrum, & ecclesiæ doctorum non scripta tantum sed nomina ipsa ignota non solum vulgo, sed ijs qui in ecclesijs scholisque docendi munus sustinent. Si quæ forte cuiquam nota aut lecta, ex rhapsodis & ecclesiæ perduellibus ea tantum confarcinantur loca, quæ ad veritatem oppugnandam vti cumque facere videntur. Scis quali librorum supellectile mi-

nistri & prædicantes apud nos instructi;
ex quibus postillarum lacunis illi pasto-
res doctrinæ pabulum crudum indige-
stumque gregi suo proponant. Contra
si publicas priuatasque bibliothecas hic
inspicias, si studia cordatorum hominum
expendas, statim vides, quam omnia ad
primitiue ecclesiæ mentem doctrinamque
intelligendam explicandamque tendant.
Libri & monumenta antiqua, præsertim
sacra, summo studio & impensis maximis
vndique parantur; & in iisdem publica lu-
ce donandis doctorum hominum desu-
dat industria. Ita nuper Græcorum Patrum
in Prophetas commentarijs, alijsque in
vetus Testamentum quas vocant catenis
non vno volumine comprehensis, immo-
rientem vidi optimum doctissimumque
Corderium. alios concilijs antiquis & SS.
Patrum operibus ab interitu vindicandis;
alios historiæ ecclesiasticæ annalibus pro-
cudendis occupatos noui. & ne quid in te-
nebris lateat, quo fides catholica illustrari
possit, sunt qui veterum Christianorum
cœmeteria cryptasque martyrum ingenti
Romæ subterraneæ opere descriptas in
lucem edant. Ita vnus omnibus antiqui-
tatis retinendæ amor, nouitatis auersatio.

Eadem mihi nouæ sectæ deferendæ, eadem antiquæ fidei amplectendæ causa. ad quam te & Vossium nostrum iterum atque iterum inuito, certissimo æternæ salutis lucro, quod extra Catholicam Ecclesiam frustra speratis. Hoc tandem, mi Calixte, rogo, quod ille in simili causa apud .S. Augustinum; si institutum & exemplum meum piget imitari, noli aduersari. Vale. Romæ, Anno Iubilei M D C L Kal. Septemb.

EPISTOLA GEORGII CALIXTI

Ad Christophorum Ranzouium

Salutem ab auctore salutis.

ENEROSE Vir, domine & amice longe carissime, quoties huc venerunt, qui ex Italia redirent, toties de te sciscitatus sum. Fecit enim tuum pietatis, virtutis, & eruditionis studium, cuius hic luculenta specimina edidisti, ut te in oculis geram, & de incolumitate tua sollicitus sim; certa spe nixus, te communi nostræ patriæ magno ornamento insi-